

VÄRDEBESKRIVNING

Område av riksintresse för naturvård i Dalarnas län

Datum: 2004-01-07

Områdesnummer: NRO 20 109

Områdesnamn: Kungsgårdsholmarna

Kommun: Avesta

Kartblad: 12G SO

Area: 1340 ha, varav 805 ha land och 535 ha vatten

Naturgeografisk region: 26 Skogslandskapet omedelbart söder om norrlandsgränsen, 27 Skogslandskapet norr om norrlandsgränsen.

Agrara kulturlandskapsregioner: Södra Norrlands och norra Svealands kust- och odlingsbygder.

Landskapsformer: Kullig terräng

Riksvärde:

Älvdelta	
Vattendrag	Limnogen strandkomplex
	Mad vid vattendrag
	Slåtteräng
	Fauna
	Flora

Värdeomdöme: Områdets karaktär av överskådligt och levande sedimentationsbäcken under snabb utveckling gör det mycket intressant för flora och fauna samt en attraktiv landskapsbild.

Myrarna runt Bäsingen omfattar betade fuktängar som är representativa för den naturgeografiska regionen. Mader vid Jädersjön omfattar myrar som kransas av sumplövskog.

Betesmarken vid Bäsinge är en god representant för Nedre Dalälvsområdets ännu beteshävdade gamla älvängar. Slåttermarken på Storgrundet är intressant och båda områdena har stor betydelse för bevarandet av områdets särpräglade vegetation och flora. Arter som stagg, ängsskallra, ängsvädd och den sällsynta kärrvialen växer här. Även för fågellivet och landskapsbilden är dessa marker av stort värde.

Huvudkriterier: A, B, D, E

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, kontinuitet, representativitet, raritet, betydelse för flora/fauna.

Förutsättningar för bevarande: Att karaktären av relativt oexploaterat deltaområde bevaras, nuvarande vattenregim ej ändras, skogsbruk bedrivs med naturvårdshänsyn.

Värden kan påverkas negativt av schaktning och muddring, täktverksamhet, (markavvattning och dämning), omförande av löv- till barrskog.

Bevarandet av våtmarkens värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzon bör ej utföras. Beteshävd på strandängar bör upprätthållas.

Säkerställande: Större delen av området äger skydd för landskapsbilden enligt NVL 19 §, äldre lydelse. Området omfattas av MB 4 kap 2 §. Inom områdets södra delar finns naturreservatet Herrön, skapat med stöd av 7 §, NVL (numera MB 7 kap 4 §). Reservatsområdet ingår i Natura 2000-området SE062160 Kungsgårdsholmarna, skapat med stöd av MB 7 kap 28 §.

Byggnadsplan för fritidsbebyggelse fastställd 1979-02-09 samt avstyckningsplan från 1946. Förslaget mot nybyggnad med stöd av 123 § BL.

Områdets huvuddrag: Området vid Kungsgårdsholmarna utgör en del av ett "glacialt överfördjupat sedimentationsbäcken" i Dalälvens lopp, ca 10 km öster om Avesta. Genom avlagring i bäckenet av material transporterat av älven har det nuvarande utseendet byggts upp med bl.a. öar, restsjöar och levéer. Området har karaktäriserats som ett delta, som vid högvatten genomströmmas av flera älvfåror. Sedimentationsprocesser, men även erosion och omlagring, gör att området ständigt förändras. Utvecklingen går mot att älven alltmer blir bunden till huvudfåran.

Botaniskt intressant är strandvegetationen med mader och översvänningsområden samt skogspartier med stor lövträdsinblandning såsom grövre ekar. Lokalen har angetts som den med de nordligaste spontana ekbestånden inom Dalälvens flodområde. Här finns flera ornitologiska och entomologiskt värdefulla biotoper med simfågel samt hålbbyggande fågelarter, såsom Storgrundet och Utsund i sjön Bäsingen.

Området har, trots sin i grunden homogena uppbyggnad, en växlande karaktär med uppodlade och skogsbevuxna områden vilket tillsammans med vattenområden ger en rik skönhetsupplevelse.

Storgrundet m.m.: På sedimentbankarna vid södra delen av Bäsingefjärden utbreder sig betade fuktängar och sumpkärr. Vattenvegetation uppträder rikligt i de grunda vikarna. Väster om Bäsinge by har Dalälven byggt upp vidsträckt sedimentområden vid utloppet i sjön Bäsingen. Dessa har förr hyst rikt avkastande slättermarker som gödslats av de årliga översvämningarna. Idag har

merparten av markerna övergivits och växer igen med videbuskar och lövskog. Två områden brukas dock ännu. Det ena är ett skifte på Storgrundet som hävdas genom traktorslätter. Det andra är översvänningsmarkerna nedanför byn Bäsinge som betas.

Slättermarkerna på Storgrundet består huvudsakligen av högstarrfuktäng, men även en variant av lågstarrfuktäng. Betesmarken består dels av högstarrfuktäng förutom i de torrare uppstickande delarna, där rödvenfriskäng uppträder. Norröver betas en smal remsa mellan sjön och åkern, men markvegetationen är här mestadels svagt utvecklad på grund av beskuggande lövträd. Högstarrvegetationen domineras av vass- och norrlandsstarr, plattstarr, blåsstarr och grenrör. Den sällsynta kärrvialen växer här. Den slåtrade lågstarrfuktängen karaktäriseras av krypven och ängsvädd samt älggräs, krypvide och kärrviol. Friskängen innehåller rikligt med stagg, ängsskallra och ängsvädd. Slättermarkerna slås med traktor och betesmarken betas av nötkreatur.

Mader vid Jädersjön är beläget vid Jularboåns utlopp i Dalälven. Området består av stora fastmattekärr, vilka till viss del är under igenväxning med björk, vide och pors. Bäckloppen har kraftig vattenvegetation. Myrarna kransas av sumplövskogar. Översvänningsmarkerna längs Dalälven har stort biologiskt värde.

Anmärkningar: Myrar vid Bäsingen har VMI-id: 12G3G01. Mader vid Jädersjön har VMI-id: 12G4F01. Området har tidigare använts som slättermark och påverkas även av dikning. Ängs- och hagmarksobjekten Avesta nr 11 och 12 ingår i området. Det ingår i länsstyrelsens översiktliga naturinventering av Avesta kommun som objekt 27, klass I, samt som del av objekt nr 23, Nedre Dalälven, i länets naturvårdsprogram. Ingår i områdesplan för Nedre Dalälven, antagen 1981-10-29.

Områdets östligaste delar berörs av riksintresse för kulturmiljön, Bäsinge-Bergshyttan.

Referenser:

- Björklund G.: *Geomorfologisk utveckling av Kungsgårdsholmarna*. N 1975:5. Länsstyrelsen i Kopparbergs län. Falun.
- Bratt L, Ljung T, 1993: *Dalarnas ängar och betesmarker*. Miljövårdsenheten 1993:1. Länsstyrelsen i Dalarnas län. Falun.
- Rafstedt T, Bratt L, 1990. *Våtmarker i Kopparbergs län*. Miljövårdsenheten 1990:2. Länsstyrelsen i Kopparbergs län. Falun.
- Rynéus T, 1979: *Översiktlig naturinventering för Avesta kommun*. N 1979:1. Länsstyrelsen i Kopparbergs län. Falun.
- Rynéus, T, 1988: *Naturvårdsprogram för Kopparbergs län*. Länsstyrelsen N1988:1.